

Comunicació i Cooperació al Desenvolupament a la Mediterrània

Carles Llorens

*Director general de Cooperació al Desenvolupament i Director de
l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament*

Com tants àmbits avui, la cooperació està canviant considerablement. La crisi que patim palesa, per començar, que mentre els països econòmicament desenvolupats estan estancats, nombrosos països en desenvolupament estan creixent. Així, mentre els recursos de la cooperació del nord disminueixen, al sud hi ha uns recursos que s'haurien de redistribuir més justament. Dos sectors centrals de la cooperació com són l'educació i la salut, sovint són proveïts ja actualment per les administracions públiques del sud, i si no ho són ho haurien d'estar.

Així, bé perquè els serveis ja els proveeix el país, bé perquè el propi desenvolupament porta a una sèrie d'altres requeriments, ens trobem davant d'un altre tipus de demandes que es podrien denominar “cooperació de

segona generació". El tractament (depuració, canalització, distribució, etc.) de l'aigua, la gestió dels residus (inclòs el reciclatge) i la gestió del trànsit són, per exemple, cada cop més, unes qüestions per a les quals aquests països demanen ajut, amb la vista posada en les excel·lències tècniques de què gaudeixen els països més desenvolupats. La llista de necessitats de *know-how* i d'*expertise* podria seguir amb les necessitats que deriven de la política sanitària i, per tant, del desenvolupament sanitari i poblacional, com ara les malalties amb origen infeccios, l'obesitat o les cardiopaties (patologies ben conegudes, esteses d'un temps ençà també en països més desenvolupats).

El transvasament de coneixements no acabaria aquí ni molt menys: la governança, l'apoderament i la gestió de les administracions públiques (com és el cas dels ajuntaments) són objecte de demanda creixent dels països beneficiaris de la cooperació al desenvolupament. La situació actual de crisi econòmica i financera, tot i provocar un descens en els pressupostos destinats a la cooperació no suposen, d'altra banda, un descens en la qualitat d'aquesta cooperació, sinó una major necessitat d'eficàcia, d'eficiència i de canvi en la dinàmica que, des de fa un cert temps, ja s'havia apuntat com a mancada d'una certa reflexió. Si en alguna cosa podem dir que ens ha resultat beneficiosa aquesta situació ha estat a l'hora de rumiar i veure en quina direcció ha d'anar la cooperació del futur i, també, del present. Davant la disminució de recursos econòmics, cal emfasitzar els

recursos humans i tècnics, tal i com ja demanen els mateixos països receptors.

En aquesta categoria de cooperació de "nova generació" hem de situar també la cooperació en l'àmbit de la comunicació

Resultat de la mal anomenada "Primavera Àrab", molts països del Magreb i Mashreq han iniciat una tasca democratitzadora, participativa i compromesa amb la societat i el context històric actual. D'aquí que la cooperació hagi de donar resposta a aquesta nova situació, amb mecanismes que possibilitin l'obertura i la garantia d'unes estructures administratives i socials que donin compliment a les llibertats democràtiques i als drets humans. En aquest sentit, la llibertat d'expressió i de comunicació de la societat a través dels mitjans de comunicació resulta imprescindible.

L'aposta per la comunicació i la cooperació al desenvolupament a la Mediterrània de la cooperació catalana té el seu reflex en el mateix Pla Director 2011-2014. L'objectiu estratègic de drets humans, governança democràtica i enfortiment del teixit social cerca afavorir la inclusió i la transparència en la presa de decisions pública, la garantia i l'exercici efectiu de tots els drets humans individuals i col·lectius, així com el poderament dels actors i del teixit social amb més capacitat transformadora.

El pluralisme aplicat als mitjans de comunicació apareix com un valor fonamental del sistema democràtic, basat

en l'exercici dels drets fonamentals de la llibertat d'expressió i d'informació. El projecte que l'Observatori Mediterrani de la Comunicació (OMEC) ha dut a terme va en aquesta línia: assegurar el pluralisme mediàtic i la seva funció de servei públic. És important, en aquest sentit, destacar el rol que els mitjans de comunicació públics han jugat en les "Primaveres Àrabs" corresponents. Els ciutadans de la conca del sud del Mediterrani (Orient Mitjà i Nord d'Àfrica) veuen els mitjans de comunicació públics com a instruments lleials al Govern i que serveixen tan sols per a propagar les seves orientacions polítiques, i no com a un servei públic de qualitat a favor dels interessos i preocupacions de la població. Amb la irrupció de les tecnologies de la informació, el panorama informatiu i de la comunicació s'ha transformat; la ciutadania han deixat de ser mera consumidora passiva de mitjans de comunicació i han passat a esdevenir productora d'informació.

Ens trobem davant d'un periodisme ciutadà, amb diversitat d'opinions i sense censures, amb espais de comunicació més diversificats pel que fa a fonts d'informació i continguts. Per tant, les revoltes àrabs han posat de relleu el divorci existent o, com a mínim, la desconexió entre les televisions i les ràdios que es troben sota la tutela dels diferents estats i la ciutadania en general. Per això mateix, els mitjans públics dels països del Nord d'Àfrica i d'Orient Mitjà feien necessària una urgent i profunda transformació. D'aquí que el moment de canvi polític i de reformes que viu la regió

pugui ser una oportunitat per a abordar aquesta assignatura pendent.

En el context del Mediterrani ha quedat clara la importància dels mitjans i dels/de les professionals de la comunicació. Per això mateix, cal reforçar i repensar el sector públic i el seu impacte en la sensibilització de la població. En aquest context, Catalunya (i Barcelona) juguen un rol clau a la regió mediterrània i l'organització d'aquest seminari no fa sinó reforçar-lo encara més.

Aquest seminari representa l'oportunitat i la voluntat de concentrar a nivell geogràfic i d'alinejar, alhora, estratègies com la Declaració de Barcelona (1995) i la Unió per la Mediterrània (2008). No oblidem que la Secretaria General de la UpM es troba a Barcelona de forma permanent, amb l'objectiu de consolidar la capitalitat mediterrània de Barcelona i que també és a Catalunya on moltes organitzacions i grups d'estudi han concentrat la seva activitat (IeMed, Fundació Anna Lindh, ICIP, etc).

Pel que respecta a l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD), i tal i com ja s'ha esmentat, compta amb un Pla Director 2011-2014 on un dels objectius estratègics és el dels drets humans, la governança democràtica i l'enfortiment del teixit social.

Aquest objectiu representa un dels àmbits d'actuació amb més capacitat de transformació de les estructures sociopolítiques que perpetuen les desigualtats i una distribució no equitativa dels recursos econòmics,

socials, culturals i polítics i, per tant, s'hi associa un percentatge de despesa mínim superior a la resta d'objectius estratègics considerats al Pla Director.

Com a exemple pràctic d'aquesta aposta per la comunicació i la cooperació al desenvolupament, podem mencionar el Conveni signat el 2010 entre l'OMEC i l'ACCD. Les actuacions realitzades amb el consorci OMEC-PANOS París van tenir com a objectiu i resultats del Pla Director la millora de la participació, la representativitat i el control democràtic en els espais de presa de decisions públiques i en l'elaboració, la implementació i l'avaluació de polítiques públiques. També, fruit d'aquesta col·laboració triangular, s'ha contribuït a l'enfortiment del Servei Públic Audiovisual (SPA) als països de la regió MENA (Orient Mitjà i Nord d'Àfrica) i a la garantia, en aquestes regions, d'un accés i d'un ús global de la informació.

Val a dir que actuacions d'aquesta mena destaquen per la seva pertinença, el seu potencial en la creació de xarxes (amb contraparts, ONG, tècnics experts), d'expertesa i de multiplicitat de col·laboracions. És a partir d'aquest efecte multiplicador que hom pot pensar en futures formacions d'experts tot aprofitant, per exemple, l'expertesa de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals de la Generalitat de Catalunya i/o el recolzament del Consell Audiovisual de Catalunya.

En definitiva, hom pot observar que aquest projecte constitueix un bon exemple d'aquest nou capítol en la

cooperació al desenvolupament, això és, la cooperació basada en l'expertesa i el coneixement tècnic sobre aspectes tan importants com són els drets humans, la governança o l'apoderament. És a partir d'aquestes qüestions que els països receptors de cooperació podran desenvolupar-se d'una manera eficient i donar, així, resposta a les necessitats que la seva societat planteja.